

Особливості кримінальної відповідальності за відмивання коштів, отриманих від наркотиків, за законодавством України

Безногих В.С., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Відомо, що кримінальні кодекси більшості країн пострадянського простору в своїй основі спираються на радянське кримінальне право, з якого й вийшло кримінальне право незалежних держав. Інколи, не зважаючи на згадані вище спільні джерела, кримінальний закон може мати особливості не характерні для законів інших країн цієї групи. Такою особливістю в українському кримінальному законі є окрема стаття, яка передбачає кримінальну відповідальність за використання коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків. Безумовно, що кримінальне право будь-якої з вказаних країн передбачає відповідальність за відмивання чи легалізацію, чи конвертацію, чи використання (терміни можуть відрізнятися) коштів, які були отримані в наслідок протиправних дій з наркотиками. Але, як правило, ця злочинна дія або інкорпорована у текст у текст кримінальної статті про відмивання коштів, або в цілому, законодавець на неї не зосереджується, включаючи злочини у сфері обігу наркотиків у список предикатних злочинів до статті щодо відмивання коштів.

У якості приклада розглянемо статті щодо відмивання коштів кримінальних кодексів Азербайджану, Грузії та Молдови, країн, які є партнерами України в організації ГУАМ. Що характерно, що кримінальні норми усіх трьох країн, а саме, стаття 193-1 КК Азербайджану (Легалізація грошових коштів або іншого майна, здобутого злочинним шляхом), ст. 194 КК Грузії (Легалізація незаконно отриманих доходів (відмивання коштів)), ст. 243 КК Молдови (Відмивання коштів) мають однаковий підхід до предикатних злочинів. По відношенню до предикатних злочинів КК Азербайджану, Грузії та Молдови встановлюють так званій «all crimes-approach», тобто усі злочини, передбачені кримінальними кодексами цих країн, є предикатними по відношенню до «відмивання коштів». В Україні крім того, що злочини у сфері незаконного обігу наркотиків виокремлені як предикатні до статті 306 КК України (Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів), до того ж до категорії предикатних до статті 209 КК України (Легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом) не відносяться ухилення від уплати податків і зборів та інших обов'язкових платежів (ст. 212 та 212¹ КК України).

Повертаючись до питання кримінальної відповідальності за відмивання коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків, тобто злочинної діяльності, протидія якій стала поштовхом для розвитку законодавства щодо протидії відмиванню коштів і перші положення якої були задекларовані у рекомендаціях Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 року, то кримінальне законодавство зазначених країн ГУАМ на відміну від законодавства України ніяким чином не приділяє особливої уваги цьому кластеру злочинів, у якості предикатних. Як показують результати більш поглибленого аналізу текст статей кримінального законодавства Азербайджану, Грузії та Молдови щодо відмивання коштів, то ми не знаходимо жодного виокремлення злочинів у сфері обігу наркотиків серед

інших предикатних злочинів. Також предикатні злочини у сфері обігу наркотиків не є обставинами, що обтяжують провину.

У статтях 209 та 306 КК України застосовано пороговий підхід щодо суми відмитих коштів для визначення обтяжуючих обставин. Але й тут поріг у статті 306 КК України, яка вважається спеціальною нормою до статті 209, значно нижче і значить покарання за відмивання коштів отриманих від незаконного обігу наркотиків у порівнянні з відповідальністю за відмивання інших кримінальних статків буде більш жорстоке.

Незвичайний підхід до цього питання в українському законодавстві інколи приводить до того, що ряд закордонних дослідників кримінального права у сфері протидії відмиванню коштів, отриманих від злочинної діяльності, які використовують порівняльний аналіз законодавств країн пострадянського простору, навіть не згадують про наявність такої стаття в КК України.

Безумовно, що у правоохоронних органах напрацьований не малий досвід щодо документування і доведення у суді даної категорії злочинів. Однак, як показує світовий досвід, організовані злочинні угруповання не спеціалізуються на одному виду протиправної діяльності, більш того, не ведуть для підрахунків своїх незаконних статків окрему бухгалтерію для кожного виду злочинної діяльності. У цьому сенсі при розслідуванні злочинної діяльності подібних груп, виявлення незаконних коштів та подальша робота по віднесенню зазначених коштів до тієї чи іншої підслідності буде накладати зайве навантаження на слідчі органи, при цьому виконання цієї роботи ніяким чином не покращить відповідь на запит суспільства у протидії організованій злочинності.

Таким чином, перед законодавцями України залишається відкритим питання щодо уніфікації, а вірніше сказати спрощення кримінального законодавства сфері протидії відмиванню коштів отриманих від незаконної діяльності організованими злочинними угрупованнями.

Звільнення від покарання у зв'язку з давністю притягнення до кримінальної відповідальності

Белякова В.О., студент 1-КН курсу ННІЗН НАВС

Шуляк Ю.Л., кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права НАВС

Звільнення від покарання у зв'язку з давністю притягнення до кримінальної відповідальності регулюється ч. 5 ст. 74 Кримінального кодексу (КК) України. Воно зумовлюється недоцільністю застосування до винного каральних заходів через значне зменшення суспільної небезпечності злочину у зв'язку зі спливом тривалого строку з моменту його вчинення. До того ж, чим тісніший у часі зв'язок між вчиненням злочинном і покаранням за нього, тим більше шансів на ефективну реалізацію мети покарання.

Як вважає О. Дудоров, з точки зору загальної і спеціальної превенції, а також виправлення правопорушника покарання може бути ефективним лише у випадку його застосування недовзі після вчинення злочину. Покарання, призначене після того, як сплинув тривалий строк, є актом, несумісним з принципом гуманізму, набуває ознак необґрунтованої помсти з боку держави.

З приводу значення часу щодо караності злочину висловлювався видатний криміналіст М. Таганцев. На його думку, зціляючи рану, нанесену злочинцем суспільству, час робить покарання не тільки не потрібним, а й інколи